

SIHÁK

IV. *speciál*

Občasník kmene SIHASAPA

28. února 2004

Celostátní Vrcholná Výměna Zkušeností 2003 – Brno

Letošní CVVZ proběhla v areálu základní školy a gymnázia v Brně-Bystřici. Podle údajů pořadatelů se jí zúčastnilo 750 návštěvníků z celé republiky. O hladký průběh se staralo 220 pořadatelů a na seminářích vystoupilo 150 lektorů. Čísla jsou vskutku úctyhodná. Avšak čísla mnoho nenapoví o úrovni seminářů. Pořadatelé neměli připravený systém hodnocení programů, což je z mého pohledu škoda. Navíc si myslím, že alespoň někteří z přednášejících by také uvítali pohled „z druhé strany katedry“.

Tento spisek přináší pohled ze strany účastníků. Je smutné, že měl pravdu Dolf a jediným přispivatelem zůstal iniciátor. Přesto věřím, že tvorba takové publikace může přinést užitek těm, kteří se nemohli setkání zúčastnit a s ohledem na nedokonalost lidské paměti i účastníkům, kteří si po několika měsících budou chtít osvěžit některé skutečnosti.

----- Michael -

Jak média utvářejí náš život

Lektor: Jiří Edy ZAJÍC

sobota 09:00-11:00

Jaký je reálný vliv médií na náš obraz světa (opřeno o dlouhodobá sociologická šetření), speciálně vliv na děti. Co charakterizuje mediální obraz světa, co charakterizuje současná česká média a jaké jsou typické "fauly" na adresáta sdělení. Jak média účinně využívat - a jak se jim účinně bránit (jako přímí adresáti sdělení, jako vychovatelé). Konkrétní návody vůči televizi (podle publikace "Jak krotíme obrazovku").

Jiří Zajíc je zdatným přednášejícím. Kdo je na jeho přednášce poprvé (můj případ), může mít zpočátku pocit určité váhavosti. Tento „pomalý rozjezd“ je pro něj typický. Poté co poměrně přesně vymezí prostor, kterému by se chtěl věnovat, získává přednáška spád. Připraveny jsme měli tištěné materiály – osnovu, ukázky z tištěných médií a výsledky různých statistických výzkumů. V následujících řádcích budu vycházet z oné osnovy.

Na začátku byl zmíněn význam slova komunikace – komunio – společenství. Média, zvláště pak televize, dávají velké možnosti ve vytváření společenství – avšak neděje se tak, otázkou je proč?

1) Ovlivňují média náš život opravdu hodně?

Odpověď je velmi stručná – ano. Bližší vysvětlení přináší jednotlivé body.

a) důvěra, kterou lidé přikládají médiím

Na různých místech můžeme často zaslechnout věty typu: „viděl jsem to v televizi“, „psali to v novinách“ a podobně. Není to samo sebou, dle výzkumů velké procento lidí zprávám z médií věří. V porovnání s politickými subjekty, dosáhly tisk, rozhlas a televize, hodnocené známkováním jako ve škole, nejlepších

výsledků. 49% respondentů hodnotí jejich činnost nejhůře chvalitebně (10% – 1, 39% – 2, hodnoceno v září 2003). Toto hodnocení se od roku 1996 v podstatě nemění. Bylo zmíněno i nejsledovanější tištěné médium – deník Blesk.

b) kolik času tráví lidé u elektronických médií

Velké procento lidí věnuje sledování elektronických médií velmi mnoho času. Např. děti do 15 let, tráví u televize denně 5 hodin, o víkendech až 15 hodin. Sledování televize zabírá druhé až třetí místo v sumě toho, čemu věnujeme čas, hned po spánku, škole či práci.

c) naše specifická situace po listopadu 1989

Po roce 1989 u nás nebyly struktury vytvářející aktivity společenství, jako byly předválečné spolky a organizace typu Sokola, které by mohly elektronickým médiím konkurovat. Společenské a dětské organizace i dnes stojí čelem k problému nedostatku finančních prostředků, což omezuje možnosti aktivit a brzdí rozvoj.

Možnost diskutovat, a to na jakékoli téma, v podstatě neexistuje mimo televizní obrazovku. Přednášky či semináře pro veřejnost, např. na vysokých školách nejsou organizovány.

Zde si dovoluji malou vsuvku s osobní zkušeností k tomuto tématu. Takovéto aktivity přece jen jsou. Za posledních deset let si vzpomínám na přednášky Jiřího Grygara na Vysoké Škole Báňské v Ostravě a na Letní filmovou školu v Uherském Hradišti. Pravda, je jich jako šafránu a těžko se o nich dovědět.

2) Jak média zneužívají svého dominantního postavení

a) objektivita médií versus Otáčení očima, hlavou – i srdcem

Je třeba si uvědomit, že v nejlepší případě mohou média, co nejméně zkreslit skutečnost – objektivní skutečnost je vždy jiná. To co nám ukazuje kamera je jen pohled klíčovou dírkou. O tom co uvidíme rozhoduje směřování kamery. Tímto způsobem televize otáčí naši hlavou, dívá se našima očima. Kdybychom byli přímo na místě události, můžeme otočit hlavu jiným směrem, získat ucelenější pohled.

Podle statistik jsou nejsledovanějšími pořady u jednotlivých televizí zpravodajské relace a jsou zároveň nejčastějším zdrojem informací. Nejsledovanějším televizním pořadem jsou dlouhodobě Televizní noviny na Nově. Denně se na ně dívá více než 1/3 obyvatel starších 15 let, ale považte 1/6 dětí od 10 do 14 let.

Při analýze, co určuje popularitu pořadu, co diváky „táhne“, dojdeme k závěru, že jsou to známé tváře – oblíbení moderátoři, herci.

b) zdroje a konkurence

Měli jsme připraveny ukázky zprávy o schválení státního rozpočtu na rok 2003 z následujících deníků: Dnes (Mladá fronta), Hospodářské noviny a Finanční noviny(ČTK). Jako první se zpráva objevila na serveru ČTK. Poté ji, v podstatě bez větších úprav přetiskly všechny ostatní noviny. Při pozornějším sledování

Lze zjistit, že média v České republice jsou zoufale závislá na jednom zdroji, jímž je ČTK.

c) tištěná média – typické fauly

titulování – chyby v titulcích jsou jedním z „faulů“. Uvedena byla například zpráva z deníku Právo.

titulek: Bush a Putin snížili počty hlavic o třetinu

zpráva: Smlouvu o dosud nejradiálnějším snížení stavu strategických jaderných zbraní o dvě třetiny...

Tento případ se dá počítat spíše do kategorie přehlédnutí, je totiž do očí bijící, ale jsou případy, kdy se jedná o prostou manipulaci. Například následující zpráva z ČTK.

titulek: STEM: Lidé si myslí, že se společnost vyvíjí správným směrem

zpráva: ... přibývá lidí, podle nichž se společnost vyvíjí správným směrem.

Spokojenost v lednovém průzkumu vyslovilo 42 procent respondentů.

Prohlášení „lidé si myslí“ je v této souvislosti velmi zavádějící, když se jedná o něco přes dvě pětiny dotazovaných, pokud ovšem někdo nechce skutečnost poněkud přikrášlit.

Nebezpečí v této souvislosti tkví především v tom, že častokrát přeletíme očima pouze titulky a teprve poté, když nás nějaké téma „osloví“, začteme se do článku pod ním.

překroucení smyslu – nejčastěji v souvislosti s tím co kdo řekl. V běžném textu sotva tuto skutečnost odhalíme, snad jedině, když slyšíme něco v přímém přenosu nebo „na živo“ a potom si o tom přečteme. Byl uveden příklad v rozhovoru Petra Jandy v Lidových novinách. V souvislosti s vystupování Olympicu na festivalu politické písně Petr Janda říká: „... ať řeknu co řeknu, stejně pro to není žádná omluva. Neexistuje způsob, jak bych si to sám se sebou vypořádal.“ A redaktorka to hodnotí větou: „Docela si sypete popel na hlavu.“ Přičemž sypat si popel na hlavu znamená – hluboce se omlouvat.

Na závěr byl ještě uveden příklad deníku Blesk, kdy se noviny tváří jako seriózní deník – náplní i obsahem je však tiskovinou bulvární.

d) elektronická média – typické fauly

střih – je velmi mocnou zbraní. Vhodnou kombinací střihu zvukové a obrazové stopy lze velmi efektivně změnit vyznění jakéhokoli vyjádření, případně zcela změnit význam.

vysílací prostor – změna pořadí časové souslednosti událostí, případně čas, kdy je příspěvek vysílán.

Zmíněn příklad, kdy se jeden politik nechá unést a kolegovi jednu vrazí. Při „hledání pravdy“ reportéři nejdříve zajdou za prvním, ten se vyjádří ve smyslu, že se neovládl a hluboce se omlouvá... Poté se štáb přesune k postiženému, bez toho, aby informoval co již natočil se zeptá ve smyslu: „Co vy na to“. Postižený se rozhorlí, spílá prvním a podobně. Při vysílání se pořadí prohodí. Jak to bude vypadat a co bude asi následovat si umíte představit.

forma zpracování – většinou neodpovídající způsob podání události. (*Osobně to nazývám „bulvarizace“ – bohužel velmi populární*) Události jsou podávány se silně expresivním nádechem – tragédie, masakr, mezinárodní ostuda – přičemž, když člověk pozná souvislosti, není skutečnost zdaleka tak vyhocená.

V souvislosti s tím bylo zmíněno, že programy právě vytvářením iluze důležitosti přisuzované věcem nevýznamným podporují falešný pohled na svět.

e) a co internet

Internet se zdá být dobrým místem, kde můžeme pozorovat pozitivní změny. Dá se najít mnoho informací, vyměňovat si názory v různých diskusních fórech. Objem informací i jejich rozmanitost však vyžaduje osvojit si umění „hledat a nacházet“.

Poněkud mě překvapila poznámka jedné ze zúčastněných, že ve škole mají v podstatě zakázáno z internetu čerpat při tvorbě referátů, s poukazem na nevěrohodnost zdrojů. Ukazuje to bohužel, že místo, které má mimo jiné učit „orientovat se“, kterým by škola nepochybně měla být, svou úlohu nezvládá. Inu jak říká klasik „je to v lidech“.

3) Co dělat?

a) mediální výchova

Nejdůležitější je asi poukazovat na to, že informace v médiích je třeba brát s rezervou. Nedělat si ucelené závěry pouze z jednoho zdroje informací.

b) alternativní zdroje

Míněny jsou jiné zdroje než tisk, rozhlas a televize. Nejlepší je osobní styk – přednášky, fóra, semináře – například i CVVZ.

c) odpovědné občanství

Je důležité nebýt pasivní a starat se o veřejné záležitosti. Je možnost reagovat na vysílání veřejnoprávních médií a tím ovlivňovat jejich obsah. Postoj, jeden člověk stejně nic nezmění je v zásadě špatný. Jako příklad uvedena možnost napsat do veřejnoprávní televize, jednou či dvakrát do roka. Kritika se moc nepočítá, ale napsat o programu, který mě opravdu zaujal, že bych rád viděl více programů podobného typu apod.

4) Média s dětmi

a) Co hlavně sledují?

b) Čeho bychom se měli bát

- násilí na obrazovce
- pornografie
- kýč, plochá obraz světa
- náhradní život

c) Co s tím můžeme dělat jako vychovatelé?

- vybírat
- vypínat
- vysvětlovat

V souvislosti se 4. bodem jsme měli do materiálů přiložený i závěr knihy „Krotíme obrazovku“ (P. Říčan, D. Pithartová, Portál, 1995), který je natolik zajímavý, že jej uvedu celý:

Úloha učitele

Vliv učitele na jednotlivé dítě je obvyklé mnohem slabší než vliv rodiny, i když jsou případy, kdy vynikající učitel či učitelka „přemůže“ i velmi nepříznivé rodinné prostředí: dítě je pak miluje, vidí v nich svůj vzor a vzpomíná na ně celý život. Když však uvážíme, *kolik dětí* každý učitel ovlivňuje, je zřejmé, že jeho úloha ve výchově je i při průměrném výkonu obrovská – a to přirozeně platí i pro výchovu k rozumnému užívání médií. Při ní může užít většinu informací, které jsme už uvedli. Pro tuto kapitolku zbývá jen několik rad a informací, které se týkají speciálně školy.

Začněme u sebe! Promysleme svůj osobní postoj k celé úpadkové masové kultuře a vychovejme sami sebe ke střídmému a kritickému užívání médií.

Učte rodiče! Informace obsažené v této knížce je třeba předávat rodičům. Při jednání s nimi je k tomu řada příležitostí – a také velmi dobrých důvodů! Ať jde o dlouhodobě nedostatečný prospěch, zhoršení prospěchu, nekázeň a jiné poruchy chování, zejména o násilí a jiné projevy agrese, nebo konečně o neurotickou plachost, úzkostnost, nesoustředěnost atd., může být jedna z příčin v tom, že dítě sleduje televizi nebo video příliš, nebo že sleduje programy, které jsou pro ně naprosto nevhodné – nebo že vyzedává u počítačových her. Všechny tyto problémy jsou poměrně nové a rodičům často úplně chybějí potřebné informace jak o tom, co jejich děti ohrožuje, tak o tom, jak si počínat. Neuvědomují si ani, jak média ovlivňují jejich vlastní rodinný i osobní život, jak oslabují jejich vzájemné vztahy, jak vedou k něčemu, co lze nazvat stručně a výstižně – i když nepřilíš vědecky – *zhrubnutím duší*, ztrátou smyslu pro to, co je jemné a ušlechtilé.

Využívejte videotechniku jen tam, kde je to funkční! Ve školách se rozmohlo užívání obrazovky jako „suplenta“, i v mateřských školách někdy televize či video nahrazuje hru nebo jiné zaměstnání, které bývá pro pedagoga náročnější. I zde platí: Neodkládejte děti k televizoru! O tom, jaké kazety si větší děti někdy samy přinesou do školy, raději ani nemluvme...

Hovořte s dětmi o tom, co viděly! Tím napomáháte rozvoji jejich jazykových schopností a podporujete kritičnost. Děj typického televizního kýče a jiného braku je obvykle tak hloupý nebo natolik postrádá logiku, že to postřehnou i děti samotné, mají-li jej vyprávět. Snažte se odhalit lež v kýči

a ukazovat rozdíly mezi kýčem a uměním. Rozhovory na tato témata představují „utkáni“ učitele s obrazovkou. Přitom jde o standardní výukovou metodu. Doporučujeme užívat ji co nejvíce. Je ovšem třeba, aby učitel sám sledoval aspoň některé z pořadů, které sleduje většina jeho žáků (bývá jich často až 90%) – i když to, doufáme, není jeho vkus.

Jasně vyjadřujte své postoje! Vůči „kečupové kultuře“ i vůči pornografii je nejlepší zbraní despekt, pohrdání vyjádřené nejlépe humorným tónem, bez mravokárcovské zachmuřenosti. Obojí druh „děl“ se především snažíme zesměšnit. Výjimkou je tvrdá, perverzní pornografie a extrémní brutalita, zobrazené (nebo i slovně popisované) nelidské mučení. Tam nezbývá než zvážnět a varovat, poukázat na to, jak takové podněty člověka otupují, a na to, že v něm mohou probudit krutost, o které sám neměl ani ponětí. I zde varuji před kázáním nebo sáhodlouhým poučováním. Podstatnou informaci lze vyjádřit třemi výstižnými větami. Nic nám ovšem nebrání v tom, abychom se rozhovořili obsírně, jestliže se děti začnou vyptávat.

Demaskujte! Říkejte dětem, jak výhodný kšeft představuje mediální násilí i porno, jak se zde útočí na nekultivované, holé pudy, o kolik těžší a dražší je vytvořit umělecké dílo nebo i jen slušnou zábavu. Hovořte s nimi o tom, jaké triky se používají při natáčení! (Když už se dívají na brutalitu, budou děti film alespoň méně spoluprožívat, jestliže se budou snažit prokouknout triky.)

Konfrontujte s realitou! V akčních filmech se často předvádějí naprosto nerealistické pěstní souboje, kdy např. hrdina po několika úderech, z nichž jediný by ve skutečnosti člověka zabil nebo aspoň vážně zranil, vstane a bojuje, běží apod. Dětský divák pak ztrácí měřítko, podcení i závažnost vlastního násilného jednání, podcení také utrpení oběti. Rovněž následky, které má ničení věcí, tak často předváděné v akčních filmech, jsou v realitě zcela jiné. V pornofilmch se „hvězdy“ chovají jako erotomanky a mladým lidem někdy pomůže poučení, že prostitutka zpravidla neprožívá rozkoš, ale spíš zápasí s hnusem a cítí nenávisť ke „klientovi“.

Zřídte videotéku s kazetami pro široké věkové rozpětí, ze které se budou půjčovat dětem i rodičům kvalitní kazety! Prostor pro skříň s kazetami se většinou najde a za jeho výhodné propůjčení můžete od provozovatele požadovat, aby půjčoval jen to, s čím budete souhlasit. Nejhodnotnější kazety dětem a rodičům doporučujte.

Můj malý časopis – družinový, oddílový časopis – pro pokročilé

Lektor: Jiří Riki ŘEHÁČEK

sobota 11:30-13:00

TEZE: Chtěli bychom vydávat vlastní časopis – Proč vydávat – Musíme být sami přesvědčeni o tom, že formát našeho periodika má nějaký smysl. Rozhodnout se, že něco budeme vydávat je jen jednou stranou mince. Tou druhou je docílit toho, aby náš časopis někdo četl, aby jej čtenáři chtěli a byli ochotni s redakcí spolupracovat. – Název – titul – časopis – Mnozí si myslí, že právě tato fáze tvorby časopisu je tou nejjednodušší, ale opak je pravdou. Najít krátký, výstižný, jasný většinou a přitom originální název pro svůj časopis je opravdu „makačka“. – Periodický tisk – Náklad – Formát – Peníze a Cena časopisu – Archiv – Dopisovatelé – Redakce a redakční práce – Fakta – Rubriky – Titulek – Plánování PEREX – Obrázky – Typografie – Sloupce – Tiráž – Jak psát: Úvodník, ZPRÁVA, Interview, Fejeton, Sloupek, Glosa, Poznámka, Portrét a medailon – Písmo – Rozesílat, předplatné – Zákony, legislativa.

Přednášející pojal seminář velmi volně. Zpočátku jsme se vzájemně představili a řekli jaký časopis vydáváme, jak často a prohlédli si ukázky výtvorů svých (*no měli jsme je sebou jen dva*) i těch co donesl lektor na ukázkou.

Tabule byla popsána osnovou z předchozí přednášky pro začátečníky a tak jsme mohli občas zaznamenat, souběh s mluveným slovem.

Dříve než začneme na čemkoli pracovat, bychom si měli ujasnit odpovědi na základní otázky:

- Proč chceme časopis dělat?
- Pro koho bude určen?
- Co bude jeho náplní?
- Jak často bude vycházet?
- Jaký bude mít název? (viz.teze)

Aby byl časopis životaschopný je nezbytné poté vytvořit určité zázemí:

- Redakce + vybavení – technika, materiál apod.
- Tisk + distribuce – způsob rozmnožování a šíření časopisu.
- Organizace – velmi důležitá záležitost pro hladký chod přípravy každého čísla. Zahrnuje souhrn oblastí, na které bychom neměli zapomenout:
 - dopisovatelé
 - náplň
 - grafika (obrázky, fotky)
 - ekonomika
 - odpovědnost

Je dobré, naplánovat uzávěrku a dopisovatelům připomínat jejich úkoly. V opačném případě se může stát, že časopis vyjde opožděně nebo nevyjde vůbec.

Už když začínáme časopis vydávat je dobré pamatovat na archiv. Po několika letech (jestli vydržíme) se velmi těžce kompletují jednotlivá čísla časopisu. Archivování časopisu také podporuje formování tradic oddílu.

V dalším průběhu jsme se dověděli několik rad, jaký zvolit charakter časopisu, aby byl co nejtěvější. Příspěvky by měly být pokud možno krátké. Dnešní děti mají potíže s udržením pozornosti a vše co je nad deset řádků je „příliš dlouhé“. U delších textů je dobré vkládat mezititulky – usnadňuje to orientaci a zvyšuje přehlednost. U časopisů s vyšším počtem stránek – např. vydávaných čtvrtletně – nezapomínat na popisky fotek – kdo na ní je a kde fotka vznikla – usnadní vzpomínání po letech.

Potom jsme nakrátko zabrousili do oblasti typografie. Byl doporučen formát A5, je skladnější a dá se běžně tisknout a překládat. Dále byla položena otázka kolik sloupců textu zvolit. Jako nejlepší byly zmíněny tři sloupce a to s ohledem na možnosti vkládání obrázků, či fotografií, případně bloků textu.

Dle mého soudu jsou však tři sloupce při formátu A5 příliš úzké.

V poslední části jsme se dověděli několik podnětů, jak si práci na časopisu usnadnit. Je dobré vést si sešit s poznámkami, co bychom mohli zveřejnit. Když kdykoli narazíme na nějakou zajímavost, zapsat si několik poznámek, případně zdroj odkud čerpat. Ve chvíli, kdy se objeví nějaké nezaplňené místo pak máme kde sáhnout. Výhodou je, když máme k dispozici seznam plánovaných akcí do kterého nahlédneme v období přípravy a tím pádem na nic nezapomeneme. Velkým přínosem pro každý časopis je zručný kreslíř. Nemusí to být žádný Mikoláš Aleš, stačí osobitý styl a chuť do práce.

Předchozí přednáška pro začátečníky byla patrně mnohem přínosnější. Možná to způsobila komorní atmosféra – pět účastníků, z nich dva velmi dobří známi přednášejícího – ale nějak jsme stále odbíhali od tématu. Dověděli jsme se o asociaci amatérských novinářů (to bych ještě bral), odhalování drogového podsvětí a všelijaké jiné zážitky. Připadal jsem si chvílemi dost nesvůj, protože jsem to byl pouze já, kdo často vyzýval k návratu k tématu.

----- Michael -

Velkolepé hry

Lektor: Jaroslav Jarda SÍBRT

sobota 14:30-16:30

Hry pro větší počet účastníků s důrazem na netradiční zdroje inspirace a drsnější pojetí. Příklady her, inspirací a jejich tvorby prokládané praktickými ukázkami s aktivním zapojením všech účastníků. Návody na netradiční řešení různých situací s kolektivem lidí.

Předem musím říci, že toto byl seminář, který mě nejvíce zklamal. Vzhledem k propozicím jsem očekával něco zcela odlišného, než to čeho se nám dostalo. Program mi připadal poněkud „splácaný“ a hlavně nedbale

připravený. Praktických ukázek s aktivním zapojením účastníků bylo poskrovnu a ty, které byly, nějak vyzněly do prázdna. V rámci objektivit musím přiznat že zaznělo několik zajímavých námětů.

Začali jsme „pozdravem“, vytvořili jsme kruh, všichni se zhluboka nadechli a pak pomalu, velmi pomalu, vydechovali za současného rozeznění hlasivek co nejdéle to šlo, až už v plicích nezbyla ani trocha vzduchu. Tímto způsobem jsme si vyměnili zbytkový vzduch, který jsme si na CVVZ dovezli z domova.

Potom jsme se shlukli kolem švédské bedny a poslouchali vyprávění ze zážitků Jarodva oddílu. Abychom se zahřáli, zahráli jsme si první hru – spíše jistý druh „performance“ – Beaufortova stupnice. Organizátor předčítá definice jednotlivých stupňů síly větru a účastníci předvádějí co se s nimi přitom děje.

Poté nás Jaroda seznámil se způsobem jak dělat hry, který v oddíle s úspěchem využívají – je třeba sednout si pohromadě, každý přednáší nějaké návrhy, až přijde ona chvíle kdy jiný řekne „to je skvělý nápad, tak to uděláme“. Uvedl několik příkladů:

inspirace zážitky z předchozích akcí oddílu

Potřebovali zabavit větší množství dětí na hřišti a vymysleli Rumunský pětiboj, inspirovaný putováním po rumunských horách.

1) *štafetový výběh na vrchol* – batohy na záda a na blízkém kopečku družstvo štafetově nastoupá požadovanou výšku. Výkon jim „zpestrují“ různá protiventství – déšť – reprezentovaný kyblíky s vodou a podobně.

2) *průchod klečí* – z družstva se vybere pětice, ostatní se seřadí v pětistupech za sebou, nesmí se dotýkat nohama (a to ani v průběhu hry), ruce mohou být zaklesnuty, ale dlaně musí zůstat volné – takto vytvoří kleč. Vybraná pětice se snaží probít na druhou stranu. Hodnotí se úspěšnost nebo čas. Poté se klečí vydává další pětice nejlépe odzadu.

3) *útek před divokými psy* – vybere se šestice ze všech přítomných, to jsou chodci. Všichni ostatní představují psy. Chodci mají uvázaný šátek či fáborek a musí projít přes určené území. Psa zneškodní plácnutím. Pes „zakousne“ stržením šátku. Hodnotí se kolik chodců nebo zda vůbec prošli. Poté je vybrána další šestice, hraje se až do omrzení.

...

inspirace zvyky

Uvedeny pomlázkové manévry. Velikonoční výprava se sešla tak, že se mohli zúčastnit pouze vedoucí mužského pohlaví. Vymysleli netradiční náplň. Hodinu denně nacvičovali s chlapci (děvčata nevěřícně zírala) „umění pomlázky“. Výcvik obsahoval teorii – složení pomlázky, historický vývoj apod. – i praktická cvičení – pořadová cvičení, umění švihů, akce ve skupině (nahánění), překážková dráha se shazováním PET lahví, „vybílení“ obydlí apod. Na závěr samozřejmě přišla praxe na Velikonoční pondělí.

Jarda uváděl jak si to pěkně užili, že to bylo perfektní a vůbec. Jen by mě zajímalo, jestli si to taky tak užívaly i dívky (v době když chlapci nacvičovali).

překvapení

Při scházení se na akci bylo v pozvánce napsáno, že je třeba vyhledat na konkrétním místě popsanou osobu (popis musí být přesný, aby nedošlo k mýlce) a potom dělat všechno co ona – ničím se nerozptylovat, nemluvit. Uveden příklad, kdy na Staroměstském náměstí kráčela za sebou skupina asi dvaceti lidí dle předepsaných regulí.

Dalším příkladem byla domluva s šoférem autobusu, aby lidem ujel i batohy a nechal je na pospas. Domluvili se s „cestovkou“, řidič zvládl svou úlohu skvěle – předstíral poruchu, podařilo se mu dostat všechny z autobusu a... ujel. Místo bylo domluvené a po chvíli přišel k překvapeným účastníkům někdo z organizátorů.

prostě nápad

Na delší akci byl vyhlášen „barevný den“. Každý si vylosoval barvu a měl určitý čas na výměnu věcí a úpravu zevnějšku aby dosáhl cíle – musel být celý, každým viditelným kouskem těla, u určené barvě. Co se nedalo skrýt oděvem, muselo být nabarveno.

Feromony – Ze skupiny jsou vybráno 6 až 8 lidí, dostanou fáborky na paži, kolem pasu a nad koleno. Zavážou se jim oči a pak jsou vybraným dvojicím (neví o sobě) nastříkány různé – nejlépe výrazně rozdílné – vůně. Cílem je zneškodnit jiné vůně a přežít (nejlépe s partnerem). Tuto hru jsme si také vyzkoušeli.

Snídaňová rozcvička – nejlépe na strmou stráň či sráz jsou rozmístěny součásti snídaně. Například nejnižší chleba, o něco výš máslo, ještě výš marmeláda a na vrchol kakao. Vzdálenosti se mohou geometricky zvyšovat. Každý snídá podle toho, jak vysoko se dostane.

Netradiční jména – před akcí se udělá seznam fiktivních jmen a na začátku – nejlépe při srazu – si každý vylosuje jméno, které bude po celou dobu používat a ostatní ho jím musí oslovovat.

Vaření hvězd – legenda: „Každý člověk, který se narodí musí mít svou hvězdu. Hvězdy dělá pánbůh. Občas se stane že má jinou práci a nestačí hvězdy dělat. Aby všechny děti měly svou hvězdu pomůžeme mu.“ V podstatě se jedná o vaření ovocných knedlíků. Je třeba získat ingredience – hvězdný prach (mouka), mléčná dráha (slízet dráhu ze Salka na jejímž konci je cukr), vylovit potopené konzervy s ovocem apod.

děj podle písně

Někteří zpěváci – zvláště folkoví – napíší „píseň příběh“. Například Vlasta Rádl, píseň o pobytu u přehrady nedaleko Valašského Meziříčí, která v podstatě přesně popisuje místopis. Hra spočívá v následování děje písně. Jarda pak popisovat zážitky, které během toho měli.

Na závěr jsem si opsal jako inspiraci spisek s popisem her, který jako oddíl vydali:

Jarda Sibrť – Co se urodilo, ČSOP CpDM, 1995

----- Michael -

Hra jako základní činnost dětí

Lektor: Denisa DENGLEROVÁ

sobota 17:00-18:30

Pro pokročilé. Charakteristika dětské hry. Typy dětských her. Hra jako prostředek k výchově a učení. Využití her v oddíle. To vše z pohledu psychologa.

Na začátku se Denisa zmínila o tom, že na chodbě zaslechla někoho jak říká o svém očekávání vzhledem k přednášce a řekla, že má připraveno něco jiného. Pohotově však zvládla situaci a na začátek zařadila rozdělovací hru.

Účastníci mlčí, mohou se domlouvat pouze posunky. Cílem je seřadit se podle data narození.

Zkouškou jsme úspěšně prošli a poté jsme se, ve skupinách podle měsíců narození, měli domluvit jak bychom odpověděli na dvě otázky:

- Co je to hra?
- Kdy přestává být hrou?

Protože jsem si (*já hlava skopová*) udělal jen velmi strohé poznámky (*asi jsem se nechal strhnout*) tak bude znění asi poněkud odbíhat od toho na čem jsem se, přidávání kamínku ke kamínku, shodli:

- Hra je činnost provozovaná ve volném čase, která slouží k zábavě, osvojení dovedností, znalostí či schopnosti spolupráce. Nesledujeme jí ekonomický zisk, přináší nám uspokojení.
- Hra přestává být hrou, když překračuje určité meze obecně uznaných vztahů, zasahuje do reálného života nebo přináší utrpení či zranění.

Z psychologického hlediska dělíme hry na dvě kategorie

- spontánní hry – tímto způsobem si hrají malé děti
- hry s pravidly

U her s pravidly je, zvláště u dětí, třeba dbát na to, aby se nepřenašely do reálného života. Např. Mafie, Diplomacie, kde je významným prvkem úspěchu umění lhát a podvádět.

Z pohledu psychologa přestává být hra hrou, když účastníka nebaví. (*hm, hm, hmmmm...*)

Spontánní hra

- do 3 let si hrají děti samy
- od 5 let si začínají hrát ve skupinách – většinou chlapci spolu, dívky spolu
- psychologové se prou zdali je to geneticky dané nebo je to způsobeno společenskými konvencemi. Uveden příklad výzkumu, kdy vybrané skupině dospělých byly ukázány záběry na plačící dítě. Jednou řekli, že je to

Tim, podruhé, že je to Tiffany (*to jen tak po příklad*). Dospělí měli popsat co vidí. Výsledek byl zajímavý. Když bylo dítě Tim: „Tim se vzteká“, když bylo dítě Tiffany: „Tiffany je smutná“.

- od 9 let si začínají vnášet do her pravidla, na kterých chlapci spíše lpí (a jsou schopni se dlouze hádat), dívky je spíše modifikují.
- soutěžení x spolupráce

Co znamená ta poslední odrážka už nevím. Musím se zahanbeně přiznat, že jsem seminář předčasně opustil, abych se navečeřel a stihl odjezd autobusu na hvězdárnu...

----- Michael -

Hvězdárna - pozorování oblohy

lektoři: z planetária

sobota 18:30-20:30

Pozorování noční oblohy s výkladem v Planetáriu Mikuláše Koperníka. Probíhá venku u dalekohledů, lektorům je možno klást zvědavé otázky.

Po čtvrt hodinové projížďce autobusem směr Kraví hora, jsme další čtvrt hodinu postávali na chodbách planetária, než jsme vytvořili dvě skupiny, abychom cyklicky vystřídali program v sále a u dalekohledů.

Už při prostém pohledu na oblohu bylo všem jasné, že dnes se pozorovat nebude. Prohlédli jsme si vybavení dostupných pozorovacích míst. Vyslechli poučný výklad o jednotlivých dalekohledech a několik veselých historek z prostředí nadšenců věnujících se pozorování oblohy. Například o časovém skluzu, který provází výstavbu nových dalekohledů.

V druhé části jsme usedli (po intenzivním vyvětrání) pod kopuli planetária a prohlíželi si tu jarní, tu podzimní, tu letní a hned zase zimní oblohu. Vše bylo provázeno vyprávěním. I ke zvěrokruhu jsme se dostali. Na závěr jsme si ještě prohlédli fotografie některých hvězdných útvarů – hvězdokup a mlhovin a už nás vyháněli, že pryč autobus čeká.

----- Michael -

Vývojová psychologie pro začínající

Lektor: Denisa DENGLEROVÁ

neděle 8:30-10:30

Charakteristika jednotlivých vývojových období v dětství a dospívání. Možnosti a meze práce dětí v oddílech s přihlédnutím k vývojové úrovni. Rozdíl v psychickém vývoji chlapců a dívek.

Nevím jak u jiných témat, v tomto čase, ale na tomto semináři se projevila ranní hodina jeho konání. Přítomní byli zamklí a přes snahu Denisy o navázání dialogu vše probíhalo v poklidném duchu naslouchání.

Etapy vývoje člověka, podle věku, rozdělujeme do následujících období:

- prenatalní: před narozením

- novorozenecké: 6 týdnů až 2 měsíce
- kojenecké: do 1 roku
- batolecí: do 3 let
- předškolní: do 6-7 let *)
- vstup do školy: není vlastně obdobím, ale znamená významný přelom *)
- mladší školní: do 4. třídy *)
- dospívání: do 15 let *)
- časná dospělost
- střední dospělost
- ...

My se budeme zabývat čtyřmi obdobími označenými *)

V každé věkové kategorii dochází ke změnám v následujících oblastech:

- a) tělesný růst
- b) vývoj myšlení
- c) vývoj řeči
- d) výkonová motivace
- e) zájmy
- f) morální úroveň

Tělesný růst

ovlivňují dva základní faktory, genetické dispozice – výška rodičů, a výživa – podvýživa znamená menší vzrůst. S ohledem na vzrůst rozlišujeme:

- infantilní období – 6 týdnů až 2 roky
- dětské období – 2-11 let

V pátém roce života dochází k první tvarové proměně – typická je změna poměru mezi hlavou a zbytkem těla. V tomto období dochází také k vývoji zakřivení páteře, proto by mladší děti v žádném případě neměly nosit těžká břemena, například batohy. Charakteristická je i výměna mléčného chrupu – mezi 5 a 10 rokem. Průměrná výška šestiletého dítěte je 120 cm.

Vývoj myšlení

Po 4 roce dokáže dítě rozlišovat pojmy více a méně, ale jen u vizuálně porovnatelných věcí. Uváděn příklad:

Provádí se test, kdy si dítě rozdělí hromádku kuliček na dvě části – jedna sem, druhá tam. Potom se kuličky přesypou do dvou stejných nádob. Na otázku kde je víc odpoví, že v obou je stejně. Potom se první část přesype do nádoby širší, druhá do nádoby užší. Po otázce: kde je více, dítě ukáže na jednu nádobu, obvykle užší – řídí se v podstatě výškou.

V tomto věku je myšlení:

egocentrické – dokáže posuzovat věci jen v nejbližším okolí.

antropomorfní – zvířatům i věcem přisuzuje lidské vlastnosti

Dítě nerozlišuje mezi fantazií a reálným světem – věci mohou létat apod.

Kolem 6 let přichází změna – realističtější vnímání, začíná rozlišovat rozdíl mezi živým a neživým, vzniká schopnost odložit aktuální tužby na pozdější dobu. Uváděn příklad:

Dostaneš jeden bonbón, ale když ho necháš ležet tady na stole, tak až se vrátíme z vycházky dostaneš bonbóny tři. Některé děti chňapnou po jednom, jiné si dokáží jeden odložit, aby získaly později tři. (Výsledek tohoto testu se odrazí v chování v pozdějším věku.)

Dochází k vývoji v celé řadě oblastí:

- získání schopnosti vnímání změny velikostí a objemu
- usuzování řazení reálných pojmů
- základy logického myšlení
- rozlišování detailu a celku

do 10 let získává dítě schopnost logických souvislostí. Uveden příklad:

Šelmy žerou maso, vlk je šelma, co jí vlk? – Dítě odpovídá maso.

Schopnost se však omezuje pouze na oblast známého, tedy známé pojmy. Opět příklad:

Feso žije ve vodě, Deso patří mezi Feso, kde žije Deso? – Dítě tápe...

Dítě začíná chápat příčinné vztahy – uvědomení si rozporů podle předchozích zkušeností. Tatínek zakleje a dítě nezištně prohlásí, paní učitelka říkala, že se sprostě nemluví, apod.

Od 11 let výše

- schopnost vnímat abstraktní pojmy – spravedlnost, pravda
- schopnost promýšlet více řešení problému
- rozlišení fantaskních věcí od reálu (Auto přece nemůže létat, ne?)

V období 15-16 let nastupuje vrchol kombinačního myšlení, ale sociální citění, chápání mezilidských vztahů je neúplné – vzniká konflikt – puberta.

Typy myšlení

- geneticky dané – kombinační vrchol 15-16 rok
- získané zkušeností – vrchol podle okolností...

Jiný způsob rozdělení

- sbíhavé – konvergentní – odpovídá „logickému úsudku“
- rozbíhavé – divergentní – tvořivé, vytváření nečekaných souvislostí a řešení, hnací motor vývoje lidstva

Výkonová motivace

Proč chci něco dělat, proč dítě samo chce dělat nějakou činnost.

do 2 let – zajímá se o výsledek akce

3,5-4 roky – „udělám si to sám“, oblékání, vaření apod. častý zdroj rozporů s rodiči. Např. když se dítě obléká samo trvá mu to půl hodiny a výsledek je obvykle neuspokojivý, přesto se doporučuje najít si občas čas a dítě nechat „experimentovat“ – dítě potřebuje sebe vnímat jako hybatele události.

4 až ... – hodnocení výsledku činnosti – dítě chápe, je-li výsledek uspokojivý či nikoli. Častá příčina pozdějších problémů, dítě nedokáže posoudit obtížnost úkolu, hodnotí pouze to, že bylo neúspěšné, z toho se odvíjí traumata.

6-8 let – přidání schopnosti hodnotit obtížnost úkolu (s ohledem na své schopnosti).

9 až ... – dítě si buduje aspirační úroveň – co očekává samo od sebe. V tomto období dokáže ohodnotit úroveň svých schopností. Od ideálního stavu existují dvě úchytky:

- přeceňování
- podceňování

Pokud se jeden z těchto způsobů hodnocení fixuje, přetrvává po celou dobu života. S pomocí lékaře se dá pouze zmírnit, nikoli odstranit. Proto je důležité u dětí přiměřeným způsobem ohodnotit jejich snažení – nezapomínat na pochvalu.

Zájmy

do 2 let – zkoumání pomocí smyslů – chuť, zrak, sluch, hmat

do 6 let – zájem o věci ze subjektivního pohledu. židle může být formule, vlak, zahrádka...

po 6 roce – zájem o okolí, na důležitosti získávají:

- vztahy k osobám
- nutnost komunikace
- objektivní vnímání věcí
- vidění cíle činnosti

do 10 let – období sběratelské

11 až ... –

- vývoj spekulativního myšlení
- přemýšlení o sobě a vztazích k okolí
- sebehodnocení – co tomu řeknou lidi...

Morální úroveň

Podle role ve skupině definujeme dítě dle následující tabulky

		oblíbenost	
		nízká	vysoká
odmítnutí	nízké	nevšímané	oblíbené
	vysoké	odmítané	kontroverzní

Morální vývoj

Na počátku uveden příklad:

Muž má doma nemocnou ženu. Ta potřebuje konkrétní lék, jinak zemře. Muž však nemá peníze, aby si jej mohl koupit, co udělá?

4-10 let – **1. stadium** – poslechnutí či neuposlechnutí s ohledem na ocenění či trest.

Jedná-li dítě ve shodě s příkazy očekává výhody nebo, že se vyhne nepříjemnostem.

2. stádium – jednání podle modelu „hodného dítěte“ – očekává hodnocení od okolí. Jednání podle sociálních norem, jelikož takové jednání předchází kritice a taky předchází „pocitům viny“ – roli hraje svědomí. Podle výzkumů ve Spojených státech zůstává 85% lidí nejvýše v tomto stádiu.

3. stádium – morálka jako společenská smlouva – ctění principů, člověk vyžaduje, aby principy ctili i ostatní.

4. stádium – přijetí principů za své, aby člověk sám sebe nemusel odsuzovat. Nedá se ovlivnit ani tím, že mnozí principy porušují.

----- Michael -

Sourozenecké pozice

Lektor: Denisa DENGLEROVÁ

neděle 11:30-13:00

O tom, jaký vliv na chování dětí může mít počet a věk jejich sourozenců.

Tohoto semináře jsem se osobně neúčastnil, téma je však zajímavé. Když jsem při zpracování publikace hledal nějaké doplňující informace, zjistil jsem, že tato problematika není žádnou novinkou. Ovšem co se učí psycholog mezi základy, to nám zbývajícím zůstává skryto.

Uvádím zde doprovodný materiál v původním znění i když některá místa (? označil jsem ?), patrně s ohledem na překlad a změny v textu při psaní, po němž nepřišla kontrola, jsou poněkud nejasné.

Rodinná konstelace jako determinanta vývoje charakterových vlastností.

In Walter Toman: Family Constellation. New York, Springer Publishing Company 1976

Volně podle překladu Petra Adamovského upravil Jiří Dan

Úvodem.

Alfred Adler, zakladatel individuální psychologie, byl prvním, kdo už ve dvacátých letech systematicky studoval a popsal vliv pořadí mezi sourozenci, resp. vliv rodiny s jediným dítětem na formování osobnosti dítěte a na rysy, které přetrvávají do dospělosti. Nejzřetelnější jsou na prahu mladé dospělosti.

Alfred Adler považoval periodu od narození do 7 let za rozhodující pro formování individuálního životního plánu, formulování životních cílů, rozhodující pro sociální učení se metodám, jak těchto cílů dosáhnout. W. Toman ke svým popisům dospěl zobecněním analýz skupin osob, které vyrůstaly v úplné rodině alespoň do 16 let. Za »psychologického« sourozence můžeme považovat takového, který není starší nebo mladší než 7 let.

Několikanásobné a prostřední sourozecké pozice:

Jestliže nejstarší sestra má jak mladšího bratra, tak mladší sestru, její chování a postoje pochopíme, podíváme-li se jak na portrét starší sestry bratrů, tak starší sestry sester. Jestliže prostřední sestra má mladšího i staršího bratra, měli bychom brát v úvahu portrét nejmladší sestry bratrů, právě tak jako nejstarší sestry bratrů. Jestliže má i mladší sestru, měli bychom číst i portrét nejstarší sestry sester. Portréty platí pro »psychologické« sourozence, tj. ty, mezi nimiž není větší věkový rozdíl než 7 let.

Rodinná konstelace, resp. sourozenecká konstelace, tj. pořadí mezi sourozenci, je jedním z faktorů prostředí ovlivňujících náš psychický vývoj. U jednotlivců se může projevat v různé míře. Předpokládá se úplná rodina, tj. s matkou a otcem. Okolnost, že dítě vyrůstalo v neúplné rodině, může obraz chování zásadním způsobem pozměnit.

Uplatňují se i samozřejmě jiné faktory, jako jsou faktory konstituční a vrozené, vlivy širšího prostředí. Čím více se jedinec v nějaké charakteristice odchyluje od průměru jedním nebo druhým směrem (do pásma defektu či superiority u kvantitativních charakteristik, chybění vlastnosti či její zvýraznění), tím méně je ovlivnitelný a ovlivněn vlivem prostředí, v tomto případě sourozeneckou konstelací. Popisy platí pouze v případech, že sourozenec nevyžadoval zvýšenou péči rodičů pro své tělesné nebo smyslové postižení nebo v důsledku nemoci s chronickým průběhem. Předpokládá se rovněž běžná, standardní sociokulturní a socioekonomická úroveň rodiny.

I když v posledních dvaceti letech výzkumů s typem sourozenecké konstelace jako nezávisle proměnnou ubylo (tj. zkoumání vlivu sourozenecké konstelace na jiné psychické charakteristiky), přesto jsou i nadále inspirující k prohloubení poznání druhých i sama sebe. Rádost z poznání budeme mít zejména tehdy, nebudeme-li popisy vnímat jako dogma, ale spíše jako hypotézy, jejichž platnost si ověříme jinými metodami (rozhovorem, pozorováním, analýzou životní dráhy).

Nejstarší bratr bratrů

Rád přijímá odpovědnost, zejména za muže. Snaží se o ně starat a občas jim i poroučet. Víc než jiní se trápí budoucností, víc než jiní se zabývá minulostí. Jako nadřizený by ze svého oddělení nejraději udělal elitní jednotku. Podřízení si stěžují, že je málo informuje, málo vysvětluje své záměry. Vyžaduje, aby mu podřízení důvěřovali.

Identifikuje se s osobami v autoritativních a mocenskými pozicích pohotověji, než to dělají jiní. Dovede se spokojit i se skromnými podmínkami, projevuje pro ně pochození a má sklon stávat se jejich advokátem. Často získává pověst muže, na kterého je spolehnutí. Jestliže osoba s formální autoritou nebo mocí (šéf, přednášející) není kompetentní nebo tak silná, jak se tváří, nejstarší bratr bratrů je často první, kdo si toho všimne. Umí lépe než jiní napomoci tomu, aby taková osoba odešla s ostudou. Dovede být houževnatý. Rád dává dobrý příklad, je sebekritický.

Zajímá ho bohatství a majetek. Má rád pořádek, určuje si realistické cíle, které mohou být dosaženy tvrdou prací a vytrvalostí. Často předvídá věci lépe než jiní. Nezdary ho neodrazují, ale nutí ho přidat nebo změnit své snahy. Uznává pragmatiky, neustále má na mysli důsledky a významnost projektu a (*? umí obvykle ostřeji ?*) než jiní.

K ženám je citlivý a ostýchavý. Ještě na prahu mladé dospělosti mu působí nesnáze připustit svůj zájem o určitou ženu. Má rád, když se žena víc zajímá o něj, než on o ni. Těžko a pomalu zapomíná na odmítnutí od ženy. Nejlepší partnerkou pro něho by byla nejmladší sestra bratrů, i když ideální partner pro ni by byl nejstarší bratr sester. Nejmladší sestra sester ho taky přitahuje, ta ho však nesmí zahltit příliš mnoha emocemi a záhadami, pokud chce přistoupit na jeho nabídky.

Starší sestra bratrů by ho mohla také přitahovat, pokud by se ho však neujímala příliš mateřsky, jak to má často ve zvyku. Nejstarší sestra sester by s ním vytvořila dyádu s nejvíce vyhraněnými postoji. Oba dva by si dělali nárok na vedení, je však možné, že by se naučili žít vedle sebe paralelně, sledovali své kariéry, on by se ujal chlapců, ona dívek. I s jedináčkem by měl nesnáze.

Častěji než jiní muži si vybírá ženu téže sourozenecké pozice, jakou zaujímal jeho matka. Pro jeho manželství by bylo dobré, pokud by mohl udržovat kontakty se svými mužskými přáteli.

Jako otec si počíná odpovědně, rodina ho někdy považuje za příliš striktního, moc kontrolujícího. Rozumí nejlépe svému nejstaršímu synovi.

Mezi přáteli je nejnenucenější s nejmladším nebo prostředním bratrem bratrů.

Jako psychiatrický pacient nese nelibě, že je implicitně závislý na jiné osobě. Pokud nemusí, raději s léčením ani nezačíná. Jako psychoterapeut má tendenci přespříliš se snažit sám zařizovat záležitosti svých pacientů, být nadměrně starostlivý, preferuje uplatňování své autority. Jako soudce i jako terapeut pracuje lépe s muži než se ženami. Zdá se, že nejstarší bratři bratrů se objevují poněkud častěji, než by bylo náhodné, v profesi soudce, učitele, podnikatele.

Nejmladší bratr bratrů

Rád se opírá o druhé lidi, zvláště o muže. Chce mít přátele, aby ho uznávali a respektovali, chce, aby ho chápali. Chce přijímat odpovědnost, ale nechce být v čele vedení.

Chce měnit svět kolem sebe. Při bližším pohledu se může ukázat, že chce spíše diskutovat o možnostech změny, než změnu provést.

Dovede být vskutku odvážný a troufalý. Miluje výzvy oponentů, kteří jsou silněji než on. Má sklon riskovat více než jiní, když bude třeba, i svůj život. Umí pracovat s ohromným nasazením, ale dá se také snadněji odradit než jiní, nezdarem se trápí více než jiní.

Někdy působí dojněm zatvrzelého, někdy předstírá drsný vnější projev, přesto bývá dobrosrdečný a měkký.

Raději si užívá života a radosti, než aby hromadil statky. Je také štědrý, i když impulzivně. Má sklon žít a plánovat nad své prostředky. Jestliže se včas neobjeví mecenáš, může hledat útěchu u žen nebo v nočních klubech.

Je poměrně měkký a ustupuje, pokud jde o ženy, i když někdy hraje úlohu cynického nebo nestálého dobrodruha.

Nejlepší partnerkou pro něho by byla nejstarší sestra bratrů. Nejstarší sestra sester by také poskytovala vedení a odpovědnost, po kterých se nevědomky pídí, ačkoli by se mohlo zdát, že je příliš striktní nebo nadměrně okouzlená autoritou někoho jiného. Nejmladší sestra bratrů by nebyla tak mateřská, jak by si přál, ale aspoň by věděla, jak zacházet s hochy. Relativně nejbídnější partii by byla nejmladší sestra sester nebo jedináček. Za každou cenu potřebuje i po svatbě udržovat určité kontakty se svými mužskými přáteli.

Nejmladší bratr bratrů není konvenční otec. Chce, aby manželka pečovala jak o děti, tak o něho.

Největší úspěch mezi přáteli má u nejstarších bratrů bratrů, rozumí si též s mužskými jedináčky. *(Pozn. J.D.: Při přednáškách mladší bratři bratrů často sedí a hovoří s jinými mladšími bratry bratrů. Známým mladším bratrem bratrů byl Konrád Lorenz.)*

Nejstarší bratr sester

Je muž žen, váží si jich, bez ohledu na to, zda jsou kolegyně nebo milenky. Podle jeho názoru neexistuje žádná větší přízeň osudu než přízeň (krásných) žen. Je dobrým pracovníkem, zvláště ve skupině žen nebo když pracuje ve prospěch žen. Neodmítá vedoucí roli, ale také ji nevyhledává. Rád pracuje, ale práce skoro nikdy není hlavním smyslem jeho života. Chce riskovat a bojovat za dobrý cíl, zvláště za ženu, kterou si vybral. Není mužem mužů, a není tedy přístupný zaujatostem a předsudkům některých mužských klanů a klubů. Je realista.

Uznává bez obtíží profesionální autoritu, ale vzepře se při nepodloženém autoritativním požadavku. Nepotřebuje se v práci sebeobětovat. Není žádný tyran, žádný diktátor. Změní zaměstnání, profesi snadněji, než to dovedou jiní, a dokonce i za cenu nižšího příjmu.

Uchovává vlastnictví a pečuje o byznys, ale není tím posedlý. Snadněji než jiní se stává kavalírem, pro svou milovanou by obětoval víc než jiní. Méně než jiní bývá ovlivněn módou, prestiží nebo svými kolegy nebo přáteli.

Ví, jak zacházet se ženami. Pečuje, je pozorný a chápavý. Neunaví se snadno dáváním. Nestydí se za to, co udělá v zájmu a »ve službách« ženy. Také si umí udržet s větší jistotou než jiní muži ty ženy, jež ho neodmítnou. Kdyby ho přesto některá odmítla, přijme to mírně a chápavě. Nesnaží se okolky, zklamání v lásce jím neotřesou.

Jeho nejlepší partnerkou by byla nejmladší sestra bratrů. Víc než jiní muži je schopen jevit se mladší sestře sester jako milenec a manžel a tato žena pak dovede jejich vzájemný život uspořádat. Nejstarší sestra bratrů je na jeho vkus příliš mateřská. Obvykle se vyhýbá nejstarším sestrám sester. Instinktivně cítí, že prosazují příliš mnoho autority a přisnosti svých otců, kterou tito otcové uplatňovali vůči nim. Mohl by lépe než jiní muži uspět s jedináčkem. Může si brát dívky z násobných a středních sourozeneckých pozic, pokud měly nejstaršího bratra.

Nejstarší bratr sester je dobrý otec. Zajímá se o děti, nejdůležitější osobou je však jeho manželka. Mužští přátelé ho moc nezajímají. Pokud zrovna nepátrá po dívce pro lásku, je ochoten bavit se střídavým přátelstvím s muži téměř všech sourozeneckých pozic.

Překonává ztráty blízkých rychleji než jiní. Zřídka je kandidátem psychoterapie. Co by mu podle mínění mohli nabídnout, muže získat lépe, rozkošněji, laskavěji a povzbudivěji ve svém každodenním životě, zvláště od žen. Jako psychoterapeut je úspěšnější s mužskými než ženskými pacienty. (Známý starší bratr sester Albert Einstein.)

Nejmladší bratr sester

Ženy ho milují a chtějí o něj pečovat, udržovat dům, zařizovat pro něj obleky. Tak je na to zvyklý a jestliže se tyto služby nedostavují, jeho sestry budou muset zakročít. V rodině měl malou konkurenci, byl pro své rodiče důležitější než jeho sestry.

Pravděpodobně se svých privilegií v životě a práci nevzdá, chce dělat, co se mu líbí, pouze jeho zájmy a nadání by měly být důležité. Nemá rád příkazy a ponechává detaily a triviálnosti jiným, především soucitným ženám ve svém okolí. Zdá se, že je schopen přivolat je téměř magicky, kamkoli přijde. Ony mu chtějí pomoci, i když jim nic moc nenabízí, ani moc konkrétního.

Jestliže jsou pracovní činnosti podle jeho vkusu, může se stát konstruktivním a nepostradatelným členem týmu. Jestliže hlavním cílem je uspokojit nadřazeného, nemůžeme od něj čekat příliš mnoho. Je obtížné vzbudit jeho ambice. Nechce být při práci poháněn.

Majetek a bohatství nejsou předmětem jeho velkého zájmu, avšak často najde ženu, která se o jeho záležitosti zajímá a chce je zajišťovat.

K ženám umí být docela pozorný, umí jim lichotit a překvapovat občas svým taktem a starostlivostí. Ale nedělá to pořád, nechce vědět, co je nejdražší srdcem milenek. Ony jej mají, a to samo o sobě by mělo stačit. Potřebuje laskavou, vřelou a mateřskou osobu, která drží podpůrnou ruku na jeho záležitostech.

Nejlepší partnerkou pro život by byla nejstarší sestra bratrů. Nejstarší sestra sester by mu připadala příliš přísná, nejmladší sestra bratrů málo mateřská a příliš závislá, nejmladší sestra sester příliš impulzivní a ambiciózní. Jedináček pro něj není moc příhodný, pokud její matka sama nebyla nejmladší sestrou.

Nejmladší bratr sester nijak nespěchá, aby se stal otcem, ale jeho manželka se obvykle bez vlastních dětí nedovede a nechce obejít, chce je. Pěčí o výchovu ponechává své ženě. K dětem se chová jako kamarád a rádce, nesmějí se však radit příliš

často. Poskytuje dětem víc svobody a nezávislosti než jiní otcové a doufá, že jednoho dne samy doma provedou úklid.

Méně než jiní muži se zajímá o mužské přátele. Preferuje mladšího bratra bratrů, protože ten mu nebude dávat příkazy. Může se stát, že nejmladší bratr sester se bude ke svým mužským přátelům chovat surově a neohrabaně. Nepřáteli se s jiným mladším bratrem sester, sestra tohoto přítele by ho zajímala víc.

Rád se podrobí psychoterapii, pokud terapeutem je mateřská žena. Vzácně se sám stává psychoterapeutem, shledává tuto práci jako psychologicky příliš komplikovanou. Není moc dychtivý zabývat se duševními stavy jiných lidí. Když už přijme tuto profesi, pracuje raději s ženami jako pacientkami než s muži. Známý nejmladší bratr sester: Warren Beatty.

Mužský jedináček

Je víc zvyklý na jednání s lidmi značně staršími než muži s jiných sourozeneckých pozic. I jako dospělý chce žít pod pohledem starších lidí. Chce být jejich pýchou a radostí, chce, aby se mu pomáhalo víc než jiným.

Poněvadž se mu dostávalo víc pozornosti a stimulace od jeho rodičů než dítěti se sourozenci, prokáže jedináček pravděpodobně větší bystrost než jiné děti. Může se vyvíjet k velkým výšinám na poli svého zájmu nebo práce. Může též přijmout vedoucí pozice, i když pro ně není přesně stavěn. Jeho kolegové oceňují vnitřní stabilitu, objektivní způsob a nadhled, kterým sleduje svůj nebo dokonce všeobecný zájem. Stojí nad vnitřním soutěžením ve skupině.

Materiální bohatství pro něj mnoho neznamena.

Mezi ženami upřednostňuje mateřské osoby, jež se mu obdivují, a přeje si podřídit jejich život a jejich zájmy své kariéře. Jestliže je taková žena navíc krásná, tím líp. Dovede být dvorný a pozorný, ale používá tyto schopnosti spíš podle své vlastní libosti než podle ženiných potřeb. Táhne k nejstarším sestrám bratrů a – je-li o ty nouze – také k nejstarším sestrám sester. Ženy, které jsou o několik málo roků starší než on, nebo ty, které měly podobnou nebo identickou sourozeneckou pozici jako jeho matka, by byly rovněž přijatelnými protějšky. Může také uspět s mladší sestrou, zvláště když je o dost mladší než on. Prostřední sourozenci k němu mohou být přitahovány tím, že nemá žádné sourozence a že se zdá být autonomnější tvář v tvář svým druhům, než se jeví jiní chlapci a muži. Jestliže narazí na jiného jedináčka, ani jednomu se nedostává tolik péče a pozornosti, kolik nevědomě očekávají. Takové manželství je často jen s jedním potomkem nebo bezdětné.

Odřekl by si své vlastní děti vcelku ochotněji než jiní muži, když je dítě na cestě, má pocit, že by to měl být chlapec. Po překonání počáteční žárlivosti začne svého syna nebo dceru hýčkat a nadměrně ochraňovat. Mužští přátelé jsou pro něho méně významní než otcovští ochránci. Nejstarší bratři s ním nejspíš brzy ztratí trpělivost. Nechce se jim podílet se na jeho úkolech a cítí, že se nedá dostatečně vtáhnout a neprojevuje žádný smysl pro povinnost. Nechce být vůdcem, ale raději poradcem.

Zajímá se o psychoterapii jako službu nabízenou zkušenými, dobře to myslícími staršími lidmi, ale je pro něj těžké přijmout skutečnost, že se to neděje spontánně. Pokud by se stal sám psychoterapeutem, na prvním místě pro něj nebude služba pacientovi. Nevědomky je víc zaujat bádáním, chce proniknout do tajemství duševního života. Má více úspěchů s mužskými pacienty než se ženskými, zejména s mužskými jedináčky. Obtížně ukončuje terapii ženských jedináčeků nebo žen, jejichž sourozenecká pozice je podobná pozici jeho matky.

Nejstarší sestra sester

Ráda se stará o různé věci a udílí příkazy. Chce vědět, co se kolem ní děje. Chce, aby jí lidé podávali zprávy. Materiální bohatství a majetek, stejně jako kulturní a intelektuální statky jsou pro ni méně významné než odpovědnost a moc nad těmi lidmi, kteří jí byli svěřeni. Peníze jí opatřuje autoritativní osoba její volby, šéf nebo manžel.

Umí tvrdě pracovat pro dobrou věc a někdy má tendenci (*? přehánět své síly ?*). Je houževnatá a trpělivá. Její podřízení a kolegové se jí spíše hrozí, než by ji milovali. Nedovede pochopit, že by se jí někdo mohl obávat.

Na muže nezřídka působí dojmem, že je nedobytná pevnost, projevuje se jako přísná a otevřená, a tak odrazuje mnoho mužů od toho, aby se o ni ucházeli. Je často rozladěna tím, že muž, který vzbudil její zájem, s ní sice vyhledává kontakt, ale neohlašuje své záměry. Když ona sama vysloví návrh, její milý je tím sice vyveden z míry, ale většinou přijme. Myslí si však, že se teď věci změni, že ona se stane srdečnější, laskavější a naučí se občas ustupovat. Leč mnoho se nezmění. Zůstává se svým otcem svázána silněji než jiné ženy a víc, než mohl očekávat její manžel, když se ženil.

Její nejpráhodnějším partnerem by byl nejmladší bratr sester. Ona sama ho považuje za příliš měkkého a nepořádného. Nejmladší bratr bratrů by jí taky stačil, může se dát získat pro její životní styl snadněji než jiní muži. Nejstarší bratr sester by jí naopak připadal příliš domýšlivý pro svou zkušenost s jinými ženami a nemohla by se nikdy cítit emočně důvěrně s nejstarším bratrem bratrů. Měli by sklon žít spíš bok po boku než spolu, (*Poznámka J.D.: Poznal jsem řadu funkčních manželství partnerů s touto sourozeneckou konstelací.*) Oba by dávali přednost práci ve svém vlastním zaměstnání. Mohla by vycházet s jedináčkem, kdyby dovedl tolerovat její jednání. Totéž by platilo pro prostřední sourozence.

Děti jsou pro ni významnější než její manžel. Příchod dětí většinou zmírní tenzi mezi jejich dvojicí. Má sklon nadměrně děti ochraňovat. Miluje jejich závislost na sobě a na své radě. Dovede se vzdát mužů a své rodiny snáze, než to dovedou jiné ženy. Její dívčí přítelkyně jsou pro ni významnější než její chlapečtí přátelé. Její oblíbená přítelkyně je obvykle mladší sestra sester. Mívá také dobré vztahy s jedináčkem. Ve skupině přítelkyň by s nejstarší sestrou sester byli rivalkami.

Kdyby byla pacientkou psychoterapie, jádro jejího problému by všeobecně tvořilo její podráždění muži. Není lehké jí pomoci. Jestliže je sama psychoterapeutkou, má tendenci být netrpělivá, nadměrně protektivní a zpučně vládnout svým pacientům, zvláště mužům.

Nejmladší sestra sester

Miluje změnu a vzrušení. Je cílá, impulzivní, nestálá, vyzývavá, soutěživá. Je atraktivní, ale také náladová a rozmarná. Její mínění lze změnit a záměry odchýlit mnohem snadněji než u jiných lidí. Když si všimne, že se jí možná někdo pokouší manipulovat, dovede reagovat s velkou tvrdohlavostí. Obyčejně je »tatínkovou holčičkou«.

V práci ráda vyniká. Uznání a pochvala jsou pro ni velmi důležité a může dokázat dobré a velké věci. Když se změni pracovní atmosféra k horšímu, její motivace se může zmenšit. Zdá se, že potřebuje vedení od ženy nebo muže. Chce cítit, že se jí naslouchá a že je respektována jako osobnost. Jestliže se k ní někdo přibližuje necitlivým způsobem, může vzdorovat neoblomně a neobjektivně. Úspěch ji obohatí víc než jiné, neúspěch ji odrazuje víc než jiné. Je sugestibilnější než většina, i přesto, že se velice snaží, aby ji druzí neovlivňovali. Je odvážnější a více riskuje než jiní, riskovala by i svůj život, pokud by tím získala uznání osob jí drahých nebo kdyby se tím dostala do světla reflektorů.

Materiální blaho by pro ni mohlo být důležité, ale není v tomto ohledu příliš důležitá. Její představy o slávě a dobré reputaci však nejsou vždy konvenčního typu.

Pokud jde o muže, inklinuje k ambivalenci. Umí muže přitahovat víc, než to dovedou jiné dívky. Může je dokonce časem dohnat ke ztrátě rozumu nebo poštvat proti sobě. Má sklon s mužem soutěžit. Tyto dva sklony zdůvodňuje, proč jsou z ní muži za chvíli unaveni. Když si všimne, že to s určitým mužem přehnal, a když se zdá, že ten už chce odejít, může se někdy zříct všech ostatních mužů a zarazit dokonce soutěžení s tímto mužem. Nežřídko se pod takovým tlakem vdá, i když toho později lituje.

Nejvhodnějším partnerem pro ni by byl nejstarší bratr sester, ačkoli je nejméně pravděpodobné, že se chytí na její zvláštnosti. Pravděpodobnější je, že přiláká nejstaršího bratra bratrů. Pokud se spolu »spiknou« a spolupracují na speciálním podniku, mohou spolu lépe uspět, nejmladší bratři jí nabízejí příliš málo vedení, i když si počíná tak, jako by o vedení vůbec nestála. Jedináček by patřil k mizernějším partiím, leda že by takový muž byl značně starší než ona.

Pro nejmladší sestru sester je obtížné snášet děti, nemá-li vlastní matku, sestru nebo vychovatelku, aby jí pomáhaly. Jestliže nejsou k dispozici, potřebuje větší podporu svého manžela, než ji potřebují jiné ženy. Její nejlepší přítelkyní je často nejstarší sestra sester nebo prostřední sestra, která měla sama mladší sestru. Místo ztracené blízké osoby je schopna nejrychleji ze všech nalézt rovnocennou náhradu.

Miluje psychoterapii. Pokud se jí týká, léčení nemusí nikdy skončit, zvláště když její otec, manžel nebo milenec platí účty. Cítí, že tady, možná jen tady, je skutečně chápána. Jestliže je sama psychoterapeutkou, má tendenci být bezstarostná, neboť je přesvědčena, že věci se pro pacienta vypracují úplně samy sebou. Pracuje se jí lépe s ženami než s muži. S nejstaršími sestrami, stejně jako s muži, má potíže při zvládání svého vlastního osobního mínění. Musí si dávat pozor, aby se vyhnula impulzivním reakcím. Najdeme ji (cit. podle Tomana) mj. v těchto povoláních: lékařka, módní návrhářka, politická řečnice v otázce ženské emancipace.

Nejstarší sestra bratrů

Je nezávislá a mocná nevtíravým způsobem. Ráda pečuje o muže. Ráda obstarává všechno, co může přispívat k rozradostnění života i práce pro všechny. Muži, o které pečuje, jsou jejím hlavním zájmem, avšak zachází s nimi jako s malými chlapci.

Ve své práci se ráda projevuje nadřazeně, jako osoba, která stojí nade vším. Nepředře se, leč ani se ničemu nevyhýbá. Zklamání ji zřídka odrazují. Je optimističtější než jiní muži a ženy. Na materiálním bohatství jí záleží málo v porovnání s »vlastněním« chlapců a mužů, avšak může dohlížet na jejich majetky a obchody. Je často ručitelkou a dobrodínkou nadaných mužů.

Neokouzluje muže, ale muž, který ji získá, se může považovat za šťastného. Muž její volby často potřebuje malé povzbuzení, aby se o ni ucházel. Chápe lépe než její kamarádky simultánní zájem muže o jiné ženy, ale její tolerance není neomezená.

Nejlepším partnerem pro ni by byl nejmladší bratr sester. Nejmladší bratr bratrů nebo prostřední bratr, jenž má aspoň jednu starší sestru, budou také vyhovovat. Jedináček by byl také přijatelný, kdyby aspoň jeho vlastní otec byl sám nejmladším bratrem. Nejstarší bratr bratrů by byl poměrně málo slibný, ačkoli on by mohl dopadnout ještě hůř.

Dovede docela dobře zacházet s dětmi, má je ráda a pečuje o ně, i když třeba její manželství není zvlášť šťastné. Dává ovšem přednost synům před dcerami. Dívčí přítelkyně pro ni nejsou důležité. Nic s ní nemůže otrást, pokud je zajištěn její životní cíl: pečovat o bratry.

Po psychoterapii netouží, ani ji obvykle nepotřebuje. Dovede pomoci druhým i sobě. Nadto si uvědomuje, že v psychoterapii neexistuje žádný lék proti zklamáním utrpěným prostřednictvím mužů. To však může být její jediný problém, který by potřeboval psychoterapii. Jestliže se sama stane terapeutkou, více se jí vede s muži než se ženami. Její temperament sám o sobě mívá psychoterapeutické účinky.

Nejmladší sestra bratrů

Je pravidlem, že nejmladší sestra bratrů přitahuje muže podvatrněji, než to dovedou jiné dívky či ženy. Dělá to jemně a bez velkého halasu. Často je přesně taková, jakou si muž konvenčně přeje: je ženská, přátelská, vřelá, soucitná, senzitivní a obyčejně taktní. Dovede se podvolit, aniž by byla poslušná nebo servilní.

Je dobrá kamarádka, ochotná věnovat se a oddat, když to člověk, kterého miluje, žádá. Také dostane to, co od muže chce. Někdy se jeví jako trochu rozmazlená nebo dokonce marnivá.

Její nadšení v práci a její profesionální motivace jsou většinou průměrné. Pravděpodobně přizpůsobí svůj život zájmům jednoho nebo několika mužů. Často si počíná tak, jako by neměla žádnou potřebu pracovat, chce však dělat něco pro muže, jehož miluje. Profesionální nebo jiná zklamání ji nedovedou odradit.

Majetek a bohatství pro ni znamenají málo. Nicméně se často stane, že je jimi lépe obdařena než jiní. Jejím skutečným bohatstvím je její milovaný muž. Muži ji obdivují a milují. Kamkoli přijde, objeví se nápadníci, aniž by se je pokoušela hledat, a většinou svého dobrého osudu nezneužívá. Svoji první nabídku od muže dostane většinou dřív, než tomu bývá u jiných dívek. V průměru se obvykle vdává dřív než jiné ženy. I kdyby se nikdy nevdala, bude mít přítele nebo milostný vztah, který nemůže být legalizován kvůli určitým okolnostem mimo její kontrolu.

Její nejlepší volbou pro manželství by byl nejstarší bratr sester a ze všech typů dívek to bude relativně nejpravděpodobnější ona, která najde pro sebe pravého partnera. Rozuměla by si s nejstarším bratrem bratrů. Ten ji ale bude chtít převychovat. Ani prostřední bratr by nebyl nevhodný, pokud by měl mladší sestru. Nejmladší bratr bratrů a jedináček by byli nejméně vhodnými protějšky.

Miluje své děti. Svého muže miluje více než své děti. Její dívčí přítelkyně ji závidí štěstí u mužů. Přitahuje muže natrvalo. Ztrátou blízké osoby je ona nejvíce zasažena. Nепreferuje určité profese. Dovede se předělat na rodinný život a vzdá se svého povolání snadněji, než to dovedou jiné. Chce dělat to, co ji těší, anebo to, co od ní očekávají významní muži.

Není žádnou dychtivou kandidátkou psychoterapie. Je to částečně spjato s jejími úspěchy u mužů. Instinktivně rozumí mužům jako žena, ne však nutně jako psychoterapeutka. Pacientky s problémy ve věcech lásky by naopak měly z identifikace se svou terapeutkou prospěch.

Ženský jedináček

Více než ženy se sourozenci závisí na péči a pozornosti poměrně starších osob. Opírá se o své nadřazené víc než její kolegové, snaží se plnit jejich přání a plány a chce být jejich »nejdražším dítětem«, její spolupracovnice mají tendenci vidět ji jako egoistku. Má pocit, že její rodiče by na ni měli stále dohlížet a dokonce ji ochraňovat v jejím manželství. Pokud by měla za to, že s ní manžel špatně zachází, je náchylnější než jiné manželky utéct zpátky ke svým rodičům. Nesoutěží s jinými, dává přednost tomu, aby její patron za ni bojoval.

Materiální bohatství je pro méně důležité než neúchylný otcovský či mateřský patron, což by ovšem měla být osoba zámožná. Ve svých kontaktech s muži je zpočátku nucena pracně zastírat svou rozmazlenost. Shledává těžším než jiné dívky zřítí se svých

potřeb ve prospěch partnera. Umí lépe než jiné vyburcovat a vyzkoušet otcovské rysy v nápadníkovi dřív, než se s ním nadobro zaplete. Její matka jí pomáhá víc než jiné nátky svým dcerám a může být dokonce dohazovačkou. Muž, jenž si bere jedináčka za manželku, by měl být dobře obeznámen s její matkou. Její matka se totiž často stává součástí její výbavy. Nelze ovšem říct, že nedovede být dobrou manželkou. Je dokonce možná méně než jiné manželky náchylná k nevěře. Jestliže opustí svého manžela, je pravděpodobněji, že půjde ke svým rodičům než do náruče jiného milence.

Nejlepším partnerem by pro ni byl nejstarší bratr sester. Nejstarší bratr bratrů jí může také poskytnout otcovské vedení, leč nikoli bláznivý cit, ve který doufá. Nejmladší nebo prostřední bratr sester by se k ní také hodil. Nejnepříhodnějšími partnery by pro ni byli nejmladší bratr bratrů a mužský jedináček.

Ženský jedináček se stará o děti méně než jiné manželky. Jestliže se o ně skutečně stará, vyžaduje pozornost a obdiv aspoň jedné starší osoby. Také její manžel jí může pomáhat. Má ráda dívčí přítelkyně, jestliže vůči ní zaujmou mateřskou roli. Jsou buď jasně starší než ona nebo jsou to starší sestry sester. Ženští jedináčci se ochotněji než jiné ženy vzdávají zaměstnání, aby se vdaly.

Má slabost pro psychoterapii, může se také sama stát psychoterapeutkou. Bude lépe pracovat s ženskými než s mužskými pacienty.

Doporučené knihy

Leman Kevin – Sourozenecké konstelace, Portál, Praha 1997 (2. vyd. 2000)

----- Michael -

Jednoduchý tisk obrázků na triko z linorytu

Lektor: Pavel Bobeš TOMEŠ

neděle 11:30-13:30

Přenos obrazu na linoleum a samotný tisk na staré tričko.

Jediný praktický program, kterého jsem se zúčastnil. Po příchodu do třídy jsme mohli zahlédnout spoustu výtvorů z předchozí hodiny a mezi tím jednoho člověka s úžasně černýma rukama, brzy jsme pochopili proč.

Na začátku zmíním co všechno jsme potřebovali:

- předlohu vytištěnou na laserové tiskárně, nebo zkopírovanou na kopírce, důležitá je technologie – zapečení práškové barvy na papír.
- tvrdé linoleum, dnes již se takové nevyrobí – možno získat pouze z odpadu při přestavbách
- aceton – pro očištění a mírné naleptání povrchu linolea
- žehličku
- umyvadlo plné vody
- rytecké nože
- tiskařskou barvu – olejovitá hmota, asi jako dehet
- tvrdou nesající podložku – sklo, plexisklo – na roztírání barvy
- fotováleček – pro přenášení barvy na linoryt
- čisté papíry – používané pro zakrytí při obtiskávání, abychom se nezašpínili

Už po přečtení seznamu potřebných věcí by se mohli někteří vzdát pokušení vytvořit si vlastní tisky, avšak nezoufejte není to taková hrůza jak to vypadá. V přiděleném čase všichni zúčastnění dokázali přejít přes všechny kroky pracovního postupu a musím říci, že jsme byli výsledkem mile překvapeni.

krok první – ustrížení přiměřeného kusu linolea a očištění acetonem.

Přiměřený kus musí splňovat dvě podmínky:

- požadovaný obrázek se na něj musí vejít
- papír s předlohou by měl přesahovat na všechny strany, aby nenastal problém při zažehlování

krok druhý – zažehlení předlohy na linoleum

Cílem je přenést předlohu (toner) z papíru na linoleum. Žehlička musí být nastavena na LEN a rozežhátá. Předlohu umístíme tištěnou plochou na linoleum tak, aby byla celá na linoleu a pravidelnými pohyby zažehlujeme. Žehličkou se nesmíme dostat přímo na linoleum, protože bychom museli práci přerušit a věnovat se pracnému očištění (*prý to jde velmi špatně*). Dobu musíme odhadnout. Mohou nastat dva problémy:

- slabé zažehlení – předloha se neotiskne
- silné zažehlení – v linoleu je zataven i papír

krok třetí – smytí papíru.

Myslíme-li si, že jsme správně zažehlili, popadneme linoleum a šup s ním do umyvadla s vodou. Musíme dát pozor aby rozměklé linoleum neztuhlo prohnuté. Chvilí počkáme až papír nasákne a pak pohyby prstů třeme až začne žmolkovatět a drolit se. Cílem je smýt všechny zbytky papíru – zůstane nám linoleum se zrcadlově otištěnou předlohou.

krok čtvrtý – rytí

Část, ze které jsem měl největší obavy. Musím říci, že zbytečně. Každý, jen trochu manuálně zručný člověk rytí zvládne.

krok pátý – tisk

Na nenásákovou podložku kydneme kávovou lžičku barvy a fotoválečem rozválcujeme všemi směry. Část barvy na válečku zůstane a tak válíme po linorytu. Když to několikrát zopakujeme, přidá se pokaždé trocha barvy. Už při nanášení barvy si všimneme, jestli se nenanesla na nějaký špatně vyrytý, vyčnívající kousek. Můžeme udělat kontrolní tisk na papír – v tom případě potřebujeme druhý, čistý, fotováleček. Linoryt je na stole, na něj volně položíme papír a válcujeme. Při tisku na triko je postup jiný. Triko leží na pevné podložce – nejlépe na zemi – mezi přední a zadní částí je papír, aby se obrázek neprotiskl skrz. Nabarvený linoryt lehce pustíme na určené místo, díky vlastnostem tiskařské barvy, se „přilepí“, překryjeme papírem a zašlapáváme. Nejlépe špičkami nohou (největší váha na malé ploše). Odstraníme papír, odstraníme linoryt a kocháme se svým dílem...

Triko umístíme na vhodné místo (teplo, sucho, bezprašno). Tiskařská barva schne podle množství, které jsme nanесли. Obvykle je vše po 24 hodinách suché.

krok šestý – mytí, úklid.

Jistě nezanedbatelná část, která na konci každého čeká. Pokud tiskneme z linorytu několikrát po sobě, prostě jen znovu nanese me barvu a tiskneme. Po skončení práce se musí linoryt omýt v technickém benzínu. Tiskařská barva se totiž po zaschnutí velmi špatně umývá a na linorytu by zanikly detaily. Z předchozího vyplývá podstatná rada – Neupatlejte si nic kromě rukou – kůže časem odumře a opadá. Ze všeho jiného tiskařskou barvu odstraní te pouze broušením nebo louhová ním – což mnohé věci, třeba oblečení, asi nesnesou.

Ještě jednou musím zopakovat, že jsem byl vskutku příjemně překvapen, jak dobře naše výtvo ry vypadaly, proto neváhejte a určitě si tisk z linorytu někdy vyzkoušejte. Díky popsanému postupu přenášení předloh, se totiž každý stává umělcem.

----- Michael -

Jak rozvíjet duchovní život v oddílu

Lektor: Jiří Edy ZAJÍC

neděle 14:00-16:00

O duchovním životě panují velmi zkr eslené představy (buď se rovnou ztotožňujeme s církevně záramovaným náboženským životem nebo naopak s jakousi „extravagantní duchařinou“); ve skutečnosti je to důležitý rozměr lidství každého člověka: jde o život ve vztazích Já-Ty, kde oním „TY“ jsou nejčastěji druzí lidé i člověk sám sobě, teprve „ZA“ tím se ukazuje i možnost, aby TY byla i skutečnost Absolutní. Život dobrého oddílu tedy poskytuje hned několik rovin, v nichž lze duchovní život rozvíjet – od vědomého budování a posilování kamarádství, smyslu pro společenství, přes pěstování citlivého svědomí až ke schopnosti meditace a skutečného prožívání symbolů a rituálů i hledání vlastní cesty k Absolutnu. Jde o to naučit se vidět a prožívat duchovní dimenzi všeho čím žijeme.

Na začátku nám Edy rozdál krabičky zápalek, každý si měl vzít 6 kusů a dostali jsme úkol. Vytvořte 4 úplné, identické trojúhelníky. Po nějaké době, kdy jsme si lámali hlavu jsem zahlédl, jak si jedno děvče pohrává a bylo mi vše jasné, mě samotného řešení nenapadlo. Abychom našli řešení musíme se oprostit od stereotypů klasických řešení...

Cílem úlohy, bylo naznačit, proč se opomíjí duchovní život – je další dimenzí. Potom jsme dostali otázku co je potřeba pro to, aby vznikl oheň – nezbytné součásti jsou: palivo, vzduch a jiskra. Duchovní život se rozvíjí prostřednictvím vztahů mezi lidmi – člověk je palivo, „duch“ odpovídá vzduchu a jiskrou je setkání, které zapaluje vztah.

Ve vývoji člověka je základem duchovního života „mateřská bytost“ – obvykle matka, ta je základní podmínkou, aby postupem času získal vztah i k jiným

lidem. Další součástí tvoří vztah k hodnotám: dobro x zlo apod. a schopnost rozlišování mezi nimi.

S postupujícím věkem dochází k vývoji morálky:

0-2 roky – **1. etapa** – osvojení slovníku

2-4 roky – **2. etapa** – poznání na konkrétních případech (prašším-li kamaráda, bolí ho to). Nejpozději na konci tohoto období je nezbytné začít přebývat v kolektivu vrstevníků.

4-9 let – **3. etapa** – osvojování principů, souborů pravidel.

10-... – **4. etapa** – vývoj zdravého svědomí, z toho vyplývá schopnost posoudit složité situace.

Během času si člověk buduje vztahy nejdříve pobytem v rodině, potom v kolektivu. Cílem je vybudovat „schopnost lásky“. Náboženství jsou jen jednou z cest budování duchovního života, je mnoho dalších způsobů.

Život oddílu

ovlivní vztahy: **mezi vedoucími**

- přílišná soutěživost
- rozdílné životní postoje
- ztráta schopnosti dialogu
- nevyřešený konflikt z minulosti

vedoucí vzhledem k dětem

- *schopnost naslouchat*
 - cit pro rozpoznání důležitosti sdělení
 - věnovat dostatek času
- *jistota*
 - způsob jednání, podmínky apod.,
 - vytváření pocitu „domova“ – známého prostředí
- *spravedlnost* – vytvářet prostor

mezi dětmi navzájem

- *přátelství* – má mimořádnou hodnotu, to jak je dobrým kamarádem zásadně určuje jaký je jeho duchovní život
- *spolupráce* – významný nástroj
- *empatie*

vztah dítěte samého k sobě

vztah mezi družinami

- *soutěžení* – nemělo by přerůst „rozumnou“ mez, přehnaná soutěživost zabíjí oddíl
- *soudržnost*

vztah oddílu a okolí

- *s rodiči*
- *s jinými oddíly*
- *s veřejností*

Hra

nabízí možnost pro rozvoj duchovního života – je velmi mocným nástrojem

Hry na spolupráci – kolektivní hry, sportovní i jiné, všichni sledují jeden cíl, jeden se bez druhého neobejde – význam „příhrávky“

Hry na rozhodování – trefil mě, netrefil – podporovat vědomí, že hrát poctivě se vyplácí (*přinejmenším z hlediska aby hra zůstala hrou*)

Řeč duchovního života

symbols, rituály, tradice – aby byly symboly a rituály srozumitelné je nezbytné tvořit tradice a udržovat je při životě (rituál je řetězec symbolů). Byla zmíněna složitost vytvoření rituálu na CVVZ – setkávají se zde lidé z různých organizací, z oddílů s nejrůznějším zaměřením...

Na závěr byly zmíněny možnosti pro rozvoj duchovního života

a) Programy „nepřímo rozvíjející“ duchovní život

- programy na rozvoj důvěry
- programy na schopnost naslouchat
- programy na schopnost vnímat krásu
- programy na schopnost radovat se z úspěchu druhého člověka

b) Programy „přímo zaměřené“ na rozvoj duchovního života

- programy zaměřené na reflexi hodnot
- programy zaměřené na poznávání podob duchovního života
- vlastní „duchovní“ programy
 - meditace
 - sebeodhalující programy
 - bohoslužby

----- Michael -

Orlí pera

Lektor: Jíří Čiksika MACEK

neděle 16:30-18:00

Moderní výchovný program se stoletou tradicí nejen pro woodcraftery. Historie Setonova systému poct; systém poct Ligy lesní moudrosti z r. 1997 a 2003; zkušenosti s plněním činů v oddílech a kmenech; náměty na celoroční činnost pro děti i dospělé s využitím orlích per; zásady pro plnění a udílení.

Na přednášce se snažil Čiksika ukázat, že plnění orlích per – s ohledem na šířku zaměření a volnost ve výběru – je opravdu pro každého.

Co je cílem dětských organizací? – Výchova mladého člověka, jeho morálních vlastností, všestranný rozvoj těla i ducha

Jaké máme prostředky?

- vhodné využití volného času
- pobyt v přírodě a táboření
- soutěže, zkoušky

Z čeho vycházíme?

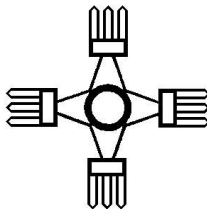
Skauting – Woodcraft – tramping – J. Foglar – Euroindiáni

9 (hlavních) zásad Woodcraftu

1. ozdravení a osvěžení
2. táborový život
3. samospráva za vedení dospělých
4. kouzlo táborového ohně
5. výchovné prostředky v duchu Lesní Moudrosti
6. pocty podle stanovených měřítek
7. osobní vyznamenání za » výkony «
8. ideální hrdina
9. malebnost ve všem – neřeknu „tak teď budeme běhat po venku a sbírat lístečky“, ale povím příběh: „Před dávnými časy, země byla ještě mladá...“

Všestrannost ve Woodcraftu je symbolizována systémem čtyř ohňů:

ohně
krása
pravda
síla
láska

cesty
těla
duchy
mysli
služby

Historie orlích per

V roce 1906 zveřejnil Seton svůj systém – Svitek březové kůry, Kniha Orlích per 1925 – české vydání – Miloš Seifert

1946, 1968 – vydání Ligy Lesní Moudrosti

1970, 1991 – Miloš Zapletal – Kniha Lesní Moudrosti

V 70. a 80. letech různé skupiny dělaly úpravy podle svých zvyklostí. Liga Lesní Moudrosti se po roce 1989 pustila do sjednocení a vydala nové jednotné pravidla. (1997, 2003, 2004)

Porovnání se skautským systémem Bobříků

Skautský systém – Bobříci

plus

přesně stanoveno
co chci naučit

mínus

potlačení individuality,
samostatnosti

Woodrafterský systém – Orlí pera

plus

zvýraznění individuality, vedení
k samostatnosti, všestrannost

mínus

těžší nastartování pasivních
jedinců

Díky volnosti, kterou nabízí Orlí pera, se mezi ty kdo je plní řadí dětské oddíly, skupiny dospělých i rodiny.

System Orlich per

rozdelení dle věkové kategorie

4 až 10 let – lóže skřítků – korálkové činy

10 až 14-16 – malá lóže – svitek

14-16 až ... – velká lóže – svitek

system Orlich per zahrnuje

- 669 činů
- 92 skupin
- 4 světa
- tituly
- mistrovství lesní moudrosti

Doporučené knihy

Svitek březové kůry. Díl 1, Kniha orlich per, Liga lesní moudrosti, 2003

----- Michael -

Woodcrafterská filozofie pobytu v přírodě

Lektor: Jiří Čiksika MACEK

neděle 18:30-20:00

Setonova zásada – malebnost ve všem a její aplikace na letních táborech s využitím týpí a indiánských prvků, ale i při krátkodobých výpravách a výletech do přírody; filozofie a zásady táboření bez stanů – širáky, přístřešky, význam ohně. Filozofie woodrafterů, trampů, M. Nevrlého.

V České republice sehrál velkou úlohu tramping. Začal se rozvíjet na začátku 20. století pod vlivem knih J. Londona. Teprve později se k nám dostávaly myšlenky Woodcraftu.

7 tajemství lesní moudrosti

- I. čtyř násobný zákon
- II. lék na obloze
- III. posvátný oheň
- IV. lesní chléb
- V. severní hvězda
- VI. noční bdění
- VII. mír noci

Oblečení do přírody

po vzoru přírody: zelená, šedá, hnědá – podle zásady vidět a nebyť viděn

Táboření – týpí

Vyčerpávající informace nabízí kniha – Táboříme v týpí (1997, 2002)

Táboření není jen stan, ale i potní chýše, indiánské sporty, psí vojáci, tradiční výrobky.

Táboření v netradičních stanech

Šeltr

Zubřík

Wigwam

Další témata

– *přístřešky na vandry a výpravy*

– *ohně*

– *hudba a zpěv* – poslední dobou zní kytary stále méně – u ohňů, ve vlcích, v hospodách

– *oděv „kapote“*

Doporučené knihy

Jiří Macek – Táboříme v týpí, Liga lesní moudrosti, 2002

Miroslav Nevrlý – Karpatské hry, Skauting, 1992

příloha časopisu kmene SIHASAPA

sídlo: Ostrava - Stará Bělá

autory loga jsou pořadatelé CVVZ 2003 v Brně

www stránky: <http://www.cvvz2003.cz/>

autor příspěvků: Michael (SIHASAPA)

text neprošel jazykovou úpravou

copyright © SIHASAPA

volné šíření za účelem předávání zkušeností doporučeno

(v případě zachování původního vzhledu i obsahu)

únor 2004